

Oslo, 22.juni 2015

Hørings svar til utkast til lov om endring i lov om Norsk kulturråd, fra Norske Dansekunstnere

Norske Dansekunstnere gir innledningsvis en overordnet kommentar til de foreslåtte lovendringer, som utgjør en del av departementets oppfølging av utredningen "Gjennomgang av Kulturrådet". Videre kommenterer vi de enkelte forslag konkret.

1. OM ENDRING AV ROLLEN TIL NORSK KULTURRÅD

Fra vårt perspektiv som brukere av kulturrådet, altså for kunsten og kunstnerne som her forvaltes, er vi kritiske til den foreslåtte endringen av *rollen* til Kulturrådet. Gjennom historisk utvikling er Kulturrådet i dag et velfungerende fordelingsorgan på grunnlag av kunstfaglig skjønn, som nyter bred tillit i kunstmiljøer, i det politiske miljø og i allmennheten. Endringer i dagens gode system må derfor være godt fundert. Norske Dansekunstnere finner ikke et godt nok grunnlag, verken i høringsnotatet eller i utredningen den bygger på, til å skulle innføre en større endring av dette forvaltningssystemet.

Vi viser til at også utredningen «Gjennomgang av Norsk Kulturråd» selv viser at *kunstnerne* – representert ved den omfangsrrike referansegruppen - «*ga uttrykk for tilfredshet med Norsk kulturråd, både administrativt og som kollegialt organ*» (side 7).

Dagens maktfordeling består av klare roller:

- Politikerne beslutter kulturpolitikken (herunder økonomiske rammer, større prioriteringer og utviklingstrinn), basert på allmenne demokratiske prinsipper og medvirkning fra berørte aktører.
- Kulturrådet beslutter fordelingen av penger til individer/virksomheter, basert på kunstfaglig skjønnsutøvelse, som er autonom og på armlengdes avstand fra øvrige interesser.

Fra høringsnotatet, sitat pkt 2.3:

«Utredningsgruppen understreker at det ut fra et maktfordelingsperspektiv og prinsippet om armlengdes avstand, vil være fordelaktig med en sterk kulturpolitisk aktør som ikke har et partipolitisk ståsted. Med dette som utgangspunkt ønsker departementet å legge forholdene bedre til rette for at rådet skal kunne spille rollen som overordnet strategiorgan og kulturpolitisk aktør.»

Vi er ikke enig med utredningsgruppen i første setning sitert over, og følgelig ikke enig i at deres meninger bør utgjøre utgangspunktet for departementets handlinger. "Ut fra et maktfordelingsperspektiv og prinsippet om armlengdes avstand" vil vi hevde det vil virke kontrært dersom politisk og økonomisk makt flyttes fra stortinget til et autonomt organ, et organ som allerede står for selve fordelingen av penger ut til kunstnere, institusjoner og tiltak.

- Det vil blande den overliggende politikken og fordeling av enkelttilskudd i samme organ.
- Det vil virke maktkonsentrerende, - og Kulturrådet er allerede mektig.
- Det vil svekke adgangen til demokratisk medvirkning i kunst- og kulturpolitikken, som har vært meget viktig for utviklingen så langt. Det løftet vi har sett innen dansekunsten de senere år, og mange av de vellykkede ordningene i Kulturrådet, hadde ikke kommet

dersom Kulturrådet skulle bestemt utviklingen selv. De har kommet som resultat av kunstnernes erfarte behov, uttrykt gjennom representative organisasjoner og via normale politiske kanaler. Det er altså politikerne gjennom sin styringsmyndighet som har tilskyndet mye av den positive utviklingen.

Sist men ikke minst vil en utvikling der Kulturrådet i større grad skal ta over mer av ansvaret for kunst- og kulturfeltene utenfor institusjonene svekke muligheten for et helhetlig perspektiv og politikk for hver kunstart. Det er ingen grunn til å se på virksomhetene postert innunder hhv departementet og kulturrådet som to ulike verdener, tvert imot bør vi tilstrebe å vurdere kunstartene helhetlig på tvers av finansieringsplattformer.

2. RÅDETS OPPGAVER §3, første og andre ledd.

§3 første ledd

Som omtalt i innledningen over er vi uenige med utgangspunktet departementet legger til grunn for dette punkt, om en rolleendring av Kulturrådet.

Utover oppgaven som fordelingsorgan mener vi at Kulturrådet åpenbart har en meget viktig funksjon som informasjonskilde og rådgiver for departementet. Videre er vi positive til at Kulturrådet kan tenke mer strategisk, og utvikle sin stemme i den offentlige samtalen tydeligere. Det er i dag verken noen rettslige hindre eller noen kompetansemessige mangler i rådet for en slik utvikling. Det NoDa imidlertid er skeptiske til er å tillegge økt beslutningsmyndighet over kulturpolitikken til rådet, -på bekostning av demokratiske organer.

Ordlyden i §3 første ledd foreslås ikke endret da den er tilstrekkelig overordnet og vid.

§3 andre ledd.

NoDa støtter at fagutvalgene får overført den avgjørende myndighet til å fordele enkelttilskudd. Vi er enige med utredningsgruppen og departementet i at spisskompetansen sitter i fagutvalgene.

NoDa støtter at myndigheten gis ved delegasjon slik at det overordnede ansvaret for forvaltningen av midlene i fondet beholdes hos rådet. Rådet har da fortsatt ansvaret for arbeidet som gjøres i fagutvalgene, og kan stilles til ansvar for dette.

NoDa vil understreke departementets vurdering om at «Det er viktig at det opprettholdes en tett kontakt mellom rådet og fagutvalgene også etter full delegasjon.»

Mye av den kunnskapen rådsmedlemmene har om hva som rører seg i det frie kunstfeltet, blant kunstnerne og i kulturlivet utvikles og skjerpes gjennom arbeidet i fagutvalgene. Den kunnskapen rådsmedlemmene tar med seg inn i rådet om hva som skjer på «grasrota» er i stor grad takket være fagutvalgsarbeidet. Denne kunnskapen vil forsvinne om rådsmedlemmene utelukkende baserer seg på rapporter eller tilstedeværelse på enkelte møter i fagutvalgene.

Departementet anfører at "Dette vil dessuten innebære en forenkling av saksbehandlingen når det gjelder fordeling av tilskudd fra Norsk Kulturfond." NoDa forventer at en slik forkortet saksgang vil resultere i betydelig kortere saksbehandlingstid for søknadene. Dette vil utgjøre en svært viktig forbedring for kunstnerne.

NoDa har ingen innvendinger mot foreslåtte lovendring som presiserer at rådet fastsetter retningslinjer for fagutvalgene. Vi ber imidlertid om at begrepet «utvalg» ikke endres til «fagutvalg», fordi denne språklige innsnevringen vanskeliggjør dagens praksis med et mindre underutvalg i rådet som ferdigstiller saker ut fra diskusjoner i rådet. Beholdes «utvalg» som begrep, står rådet fritt til å oppnevne de utvalg de finner tjenlig for å løse sine

ulike oppgaver. Dette er også i tråd med departementets intensjon om å holde lovteksten på et overordnet nivå.

NoDa støtter forslaget til lovtekst som framkommer i høringsvaret til Kunstnernettverket. Forslag basert på gjeldende lovtekst, med tillegg i kursiv:

«Rådet *nedsetter utvalg og fastsetter retningslinjer for utvalgene. Rådet kan delegeres avgjørelsesmyndighet til utvalgene, rådets leder og direktøren.*»

3. OPPNEVNING OG SAMMENSETNING AV RÅDET §3, tredje (og fjerde) ledd

3.1 Sammensetning

Departementet legger til grunn for pkt 3 om rådets sammensetning at "et endret fokus på rådets rolle og oppgaver [...] medfører et behov for å justere reglene om oppnevning og sammensetning av rådet." Som beskrevet ovenfor er NoDa ikke enig i utgangspunktet som her legges til grunn.

Departementet ønsker et råd som er bredt sammensatt «med erfaring fra og kompetanse ikke bare innenfor kunst- og kulturfeltet, men med innsikt også innenfor organisasjon og ledelse, økonomi og jus, forskning og utvikling.»

NoDa vil hevde at vi allerede har et slikt råd, der rådsmedlemmer på bakgrunn av sentrale posisjoner innen norsk kulturliv har kompetanse innen nettopp organisasjon, ledelse, økonomi, politikk, m.m. I praksis ivaretas altså dette hensynet allerede med dagens lovtekst, men NoDa er ikke imot å inkludere en formulering om at tilleggskompetanse er ønskelig. Vi er enig i at slik tilleggskompetanse er en styrke for rådet.

Etter vårt syn må imidlertid solid kunst- og kulturfaglig kompetanse ligge i bunn for alle rådsmedlemmer. Rådets sentrale oppgaver krever kunst- og kulturfaglig kompetanse. Rådet skal velge fagpersoner til fagutvalg, og det krever god innsikt i kunst- og kulturfeltene. Rådet skal fastsette og justere retningslinjer for de mange ulike støtteordningene og bestemme nye satsningsområder for Norsk kulturfond, hvilket klart krever slik kompetanse. Rådgivning til regjeringen og overordnet strategiutvikling, basert på erfaring fra løpende forvaltning av Norsk kulturfond, krever også slik kompetanse.

Dersom rådets overordnede og strategiske rolle i utviklingen av kunstfeltene nå skal styrkes, blir det etter vårt syn bare desto viktigere med solid og bred innsikt i kunst- og kulturfeltene, - og desto mindre hensiktsmessig å avse rådsplasser til personer med annen primærkompetanse, som for eksempel jus og økonomi.

Et råd med utvannet kunst- og kulturfaglig kompetanse vil på sikt svekke Kulturrådets posisjon, deres troverdighet og tillit som faglig organ. Mindre kunstfaglig kompetanse vil også kunne medføre større makt til innstillende organ, altså Kulturrådets administrasjon, i meget avgjørende kunstfaglige saker som oppnevning av fagutvalgspersoner, etc.

NoDa støtter departementets vurdering om at det er nødvendig å opprettholde dagens antall rådsmedlemmer, i motsetning til utredningsgruppas forslag om å redusere rådet fra ti til syv medlemmer.

3.2. Rullerende oppnevning

Departementet mener det «ikke lenger er behov for rullerende oppnevning av rådsmedlemmene ettersom alle tildelingssakene delegeres til fagutvalgene». NoDa deler ikke denne vurderingen. Rådets kjerneoppgaver vil fortsatt være å utpeke de rette personene til alle fagutvalgene, utvikle retningslinjer for ordninger, opprette nye ordninger og justere eksisterende og fastsette økonomiske rammer for de ulike ordninger. Alt dette har sterk

innflytelse på hvilken kunst som vil produseres og ikke produseres. Behovet for rullerende oppnevning er derfor i behold, for å sikre fornyelse og motvirke at visse kunstsyn "setter seg" eller blir for dominerende.

Det at rådet eventuelt skal spille en større rolle som overordnet strategiorgan, samtidig som det skal ha overordnet ansvar for alle tildelinger, taler for at det er viktig å tenke kontinuitet og langsiktighet.

Hvis rådet skiftes ut hvert fjerde år, vil det trolig gi administrasjonen større makt, siden de utgjør kontinuiteten og sitter med mye kunnskap. Det vil kunne føre til en byråkratisering og maktforskyvning fra rådet over til administrasjonen.

Rullerende oppnevning medfører at rådet består av medlemmer oppnevnt fra flere regjeringer, og motvirker dermed også at partipolitiske ideologier får dominere.

NoDa mener derfor at det er viktig å videreføre den gode balansen mellom utskiftning og kontinuitet som dagens lovbestemmelse om rullerende oppnevning gir.

3.3 Lengde på valgperioder

NoDa er bekymret for at den totale lengden ett rådsmedlem kan sitte sammenhengende - åtte år (2 x 4år), er for lenge. Dette av hensyn til å sikre fornyelse og motvirke at visse kunstsyn får dominere for lenge. Dersom funksjonen med at rådsmedlemmer også sitter i fagutvalgene opprettholdes, noe NoDa anbefaler, blir dette ytterligere aksentuert. Især når rådsmedlemmet har autoritet som leder av fagutvalget. Det utgjør en helt urimelig stor maktposisjon dersom vedkommende sitter i 8 år som fagutvalgsleder, i et utvalg der alle de andre kun sitter i 2 år pga. strenge hensyn til rotasjon og fornyelse i slike kunstneriske utvalg. NoDa foreslår derfor at valgperioden endres fra fire til tre år, slik at maksimal periode blir seks år sammenlagt. Et alternativ er fire års valgperiode, men med bare to års forlengelse.

3.1 - 3.3 konklusjon, ny § 3 tredje ledd

NoDa støtter forslaget til lovtekst for §3 tredje ledd slik det framkommer i høringssvaret fra Kunstnernetverket, men med en endring vedrørende lengden av valgperioden. Forslag basert på gjeldende lovtekst, med endringer i kursiv:

«Rådet skal ha ti medlemmer og numeriske varamedlemmer etter behov. Rådets medlemmer, inkludert leder, og varamedlemmer oppnevnes av Kongen etter tilråding fra departementet. Rådsmedlemmene kan gjenoppnevnes én gang. Medlemmene oppnevnes på grunnlag av kunst- og kulturfaglig kompetanse. *Tilleggskompetanse fra andre relevante fagområder kan vektlegges.* Oppnevningene gjelder for *tre* år fra 1. januar etter valgår. Oppnevningene skal være rullerende slik at halvparten av medlemmene oppnevnes hvert annet år.»

3.4 Om valgkomité / innstillingskomité § 3, fjerde ledd

NoDa er enig i at oppnevningen av rådet med fordel bør preges av mer åpenhet og transparens enn i dag. Vi støtter at det fremdeles skal være departementet som oppnevner rådet. Vi ser at den foreslåtte modellen med valgkomite kan være et mulig redskap for å øke transparensen. Det fordrer at prinsipper om åpenhet og transparens iverksettes for valgkomiteens arbeid. Normalt vil en valgkomites innstilling bli gjenstand for debatt og votering, men utredningen tar til orde for at innstillingen bare skal fravikes i helt spesielle tilfeller. Et diktat fra en utpekt valgkomite er heller ikke uproblematisk. NoDa mener det derfor er nødvendig med:

- gode retningslinjer som sikrer transparens, deltagelse og en god prosess.
- flere enn tre medlemmer i valgkomiteen, for ikke å samle utilbørlig mye makt på få hender.

- en bred sammensetning av valgkomiteen, fordi denne vil få stor betydning for sammensetningen av rådet. Flere av medlemmene bør hentes fra kunst- og kulturfeltet, for å sikre god kjennskap til disse feltene.
- anledning for alle interesserte til å foreslå aktuelle kandidater til rådet, slik at komiteen har et bredest mulig utgangspunkt for sitt arbeid.

NoDa foreslår at komiteen skal bestå av minst fem medlemmer. Vi foreslår at fem medlemmer oppnevnes av departementet, hvorav to medlemmer etter forslag fra en representativ sammenslutning av landsdekkende kunstnerorganisasjoner. Vi viser i denne forbindelse til modellen for oppnevning til Utvalget for statens stipend og garantiinntekter.

Retningslinjene vil avgjøre både sammensetning, oppnevningssystem og komiteens prioriteringer ved forslag til nye rådsmedlemmer. Departementet foreslår at retningslinjene skal fastsettes av departementet. NoDa mener at så sentrale retningslinjer skal gis i forskrifts form. Vi mener at det neppe kan haste med å oppnevne et helt nytt råd fra 1.1.2016, og vi ønsker en demokratisk og transparent prosess med høringsrunde for forskriftene som vil bidra til at alle hensyn i størst mulig grad blir drøftet og ivaretatt.

Da det ikke er snakk om valg, men oppnevning, mener vi det er misvisende at organet kalles valgkomité. Vi foreslår at det heller omtales som innstillingskomité.

NoDa støtter forslaget til lovtekst for §3 fjerde ledd slik det framkommer i høringssvaret fra Kunstnernetverket. Forslag basert på foreslått ny lovtekst, med endringer i kursiv:

«Departementet oppnevner en *innstillingskomité* som skal foreslå rådsmedlemmer for departementet. *Kongen* fastsetter retningslinjer for *innstillingskomiteens* organisering og arbeid, som skal sikre bred forankring i kunst- og kulturfeltet.»

4. OM OPPNEVNING AV FAGUTVALGENE

NoDa støtter Kunstnernetverkets uttalelse og siterer fra denne:

”Kunstnernetverket ønsker å gi innspill til forskriftene om oppnevning til fagutvalgene i Norsk kulturråd. Vi mener det bør etterstrebes mer transparens i oppnevningen av fagutvalgene. Departementet skriver at de i arbeidet med retningslinjer vil vurdere database med forslag til medlemmer i fagutvalgene. Kunstnernetverket mener representative kunstner- og kulturorganisasjoner og kunst- og kulturinstitusjoner bør gis forslagsrett til utvalgsmedlemmer. I dag skjer oppnevning av fagutvalg ved innstilling fra fagadministrasjonene og endelig vedtak i rådet. Ved å gi forslagsrett til relevante og representative organisasjoner og institusjoner innen kunst- og kulturfeltet er fagadministrasjonene sikret et bedre utvalg aktuelle kandidater enn med dagens system. En slik forslagsrett vil etter vårt skjønn være mer formålstjenlig enn den foreslåtte forslagsdatabasen. Kunstnernetverket mener at retningslinjer for utnevning av fagutvalg bør gis i forskrifts form og sendes ut på høring.”

Med ønske om et godt Norsk kulturråd for fremtiden,

Vennlig hilsen
Norske Dansekunstnere

Peder Horgen
Forbundsleder